

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petič vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 22.

V Ljubljani, dne 9. avgusta 1913.

Leto I.

Cenjene naročnike

ki dozdaj še niso vposlali naročnine, prosimo nujno, da to store, ker jim drugače določanje lista ustavimo.

Vsak naročnik naj se potruži, da nam pridobi vsaj še enega naročnika, ali pa naj naznani naslove onih v svojem kraju, katerim naj list pošljemo v pogled.

Razširjajte povsod „Domačina“.

Upravništvo.

Konec samouprave na Češkem.

S cesarskim ukazom z dne 26. julija sta bila na Češkem razpuščena deželni zbor in deželni odbor, najvišji deželni maršal Ferdinand princ Lobkowitz je odstopil in cesar je imenoval namesto prejšnjega deželnega odbora upravno komisijo, kar se dosedaj še v nobeni avstrijski kronovini ni zgodilo, odkar je Avstrija ustavna država.

Deželni zbor na Češkem se je ustvaril na temelju deželnega reda z dne 26. februarja 1861. I. in takoj od prvih let svojega obstoja je bil izpostavljen ljutim narodnostnim bojem. Z izpremembo volilnih okolišev leta 1884. so izgubili Nemci v deželnem zboru večino in leta 1886. so zapustili Nemci deželno zbornico, ker Čehi niso ustregli njihovi želji po porazdelitvi de-

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

V tem ozračju, v tem razpoložaju, govorečim o ljubezni in priložnosti k ljubkovanju, so njuna suhoparna gospodarska posvetovanja dobila neko natiralo in notranjo slogo, kot slogo med onim, ki zapoveduje, in onim, ki uboga. Zlasti kadar so podnevu oči gospodinje obstale s pomenljivim pogledom na krepkem mladeniču. Naivni Martin je izpočetka ni razumel — končno pa se je njen pogled srečal z njegovim — in ko ga je razumel, se je temu začudil. Do gospodinje je čutil vedno le spoštovanje in začudenje, za ljubezen pa je potrebna zlasti zaupljivost, neka drznost, katere on do nje imeti ni mogel. On, hlapec, sirota, brez očeta in matere — a ona prva gospodinja v vasi — za deset let starejša od njega, toda po udarcu, ki jo je tudi telesno ohromil, je bila nekako pomlajena za toliko let... Težnja: imenovati ta siva konja, rodovitno polje, zavetne sadnike, svojo last, se ga je polasčevala čimdalje bolj — in Martin pri svoji mladosti, stopajoč s krepko voljo in z zaupanjem v življenje, skoro takšnim kakor gospodinja, jel si je lepo česati lase in skušal zravnati od dela sključeno postavo.

Od tega časa so se njune oči jele ogibati drug drugemu in kadar sta bila sama, polasčevala se ju je

obeh neka tesnoba — toda Martinova predstava je dobivala določnost. Zlasti ko mu je Mihalčička, ki je bila zaupna oseba gospodinje, pošepetala besedo, vsled katere, ako ni imel, je mogel pridobiti drznosti. Toda on se je toliko ukvarjal s svojo predstavo, nekoliko sladko prestrašen nad to srečo, katero ni mogel smatrati za mogočo, da je namesto zblížati se, se je skoro rajše ogibal, ako bi očitvidno zaljubljena vdova s staro iznajdljivostjo ženske, ki v ljubezni mnogo ne preišljuje, marveč napreduje, znala ga vzdržati v svoji bližini, ki je bila njemu neizkušnemu mladeniču, nekako sladko mučna.

Enkrat, nekega večera, ga je gospodinja odpravila v mlin, kjer bi imel nasipat in čakati, da bi se zrnje semlelo. Radi male nezgode pa je mlin obstal in z meljo ni bilo v tej noči nič, torej se je Martin napotil domov. Tu je videl okna razsvetljena in on, ne sluteč ničesar, je menil poročati gospodinji o nezgodi v mlinu — da, nemara ga je vleklo k njej tudi koprnenje, da bi mogel spregovoriti z njo kako besedo... Odprl je duri in obstal kakor primražen. Za mizo, obloženo z jedjo in steklenicami, je sedela gospodinja in poleg nje mlad mož v sivi obleki, ki je kazala rokodelskega mojstra. Naklonjen proti njej, jo je z eno roko objemal okrog pasu, z drugo pa dvignil kupico k njenim ustom, iz katere sta očitvidno pila... Nocoj je prvokrat po moževi smrti imela na sebi belo obleko; vsled smeha ji je kar žarel obraz. Nahajajoča se skoro v naročju mladega, zalega človeka, se je zdelo Martinu tako nepoznana prikazen, da je kar obstal kakor od strele zadet in ne rekši besedice, odšel ven. Pač pa je ujel še poprej gospodinjin pogled in še po

zele po narodnostih in šele leta 1892. so se zopet udeleževali razprav. v deželnem zboru. Leta 1893. so zopet Čehi z obstrukcijo preprečili ustanovitev nemškega okrožnega sodišča v Trutnovu, leta 1903. pa zopet obstrukcija z nemške strani izpremembo občinskega reda.

Meseca februarja leta 1908. so se vršile zadnje deželnozbornske volitve na Češkem. Takoj pri otvoritvi prve seje je že zopet prišlo med Čehi in Nemci do hudih prizorov in v nadaljnjih sejah do spopadov, tako da je bilo zasedanje češkega deželnega zbora dne 14. oktobra istega leta zaključeno. Vsi poizkusi v naslednjih letih meseca septembra 1909., februarja 1910. in januarja 1911., ki so se napravili za deložmoznost češkega deželnega zbora, so se izjalovili. Meseca septembra leta 1911. so bile štiri formalne seje, vedno so se vršila med spornimi strankami pravna pogajanja, ki pa vsled trmoglavosti obeh strank niso imele nobenega uspeha.

Ker pa novoizvoljeni deželni zbor ni mogel imenovati novega deželnega odbora, je bil dosedaj še vedno zaposlen deželni odbor, ki je bil leta 1901. izvoljen.

Deželno gospodarstvo se je vedno v večji meri zadolževalo, ker niso mogli najti novih dohodkov in ker davka na pivo v znesku 1 K 70 vin, za hektoliter niso smeli več pobirati. Mnogo podpor so morali vsled pomanjkanja denarnih sredstev ustaviti. Tako so narastli koncem julija 1913. l. dolgovi dežele Češke na 230 milijonov kron. Primanjkljaj v proračunih od leta 1908., torej nova posojila v teh letih znašajo skupno 140 milijonov kron, dočim znašajo stari dolgovi 90 milijonov kron.

V deželni blagajni bi bilo dne 1. avgusta komaj 60.000 kron, od katerih bi morali 45.000 kron plačati

za obresti, tako da bi imela dežela 2. avgusta 1 e še 15.000 kron.

Vsled takih razmer, ki so vladale na Češkem, je cesar dne 26. julija deželni zbor in deželni odbor razpustil, torej samoupravo te dežele razveljavil in imenoval cesarsko upravno komisijo, ki bo vodila vse posle prejšnjega deželnega odbora. Predsednikom je bil imenovan namestnik predsednika državnega sodišča Adalbert grof Schönborn. H komisiji pripadajo še trije Nemci kot člani in pet Čehov. Člani te komisije morajo stanovati v Pragi in dobe odškodnino kakor deželni odborniki, predsednik vrhutega še letno doklado v znesku 6000 kron.

Da se deželne finance izboljšajo, je vlada dovolila zvišanje deželnih doklad od 55 na 65 odstotkov za drugo polletje leta 1913. Nadalje se bo pobiral od 6. avgusta 1913. naprej deželni davek na pivo v znesku 4 kron od hektolitra, kateri davek bodo morale plačevati pivovarne. Davek na pivo se bo pobiral do leta 1917.

To so prva sredstva, ki so jih uporabili, da dobi Češka denar. Sredstva za zvišanje plač učiteljem, ki zahtevajo $2\frac{3}{4}$ milijona kron, pa bodo morali šele najti. Sedaj za 4000 učiteljev, ki so v trenutku brez posla, še ne morejo ničesar ukreniti.

Istočasno pa je cesar ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu tudi naročil, da si naj z vso močjo prizadeva, da dovede češko-nemška pravna pogajanja v pravi tir, ker bi od tega ne le dežela Češka, ampak tudi vsa država imela le korist. Narodnostni boji v državnem zboru bi po spravi med Nemci in Čehi izostali in v državnem zboru bi prišlo do rednega, plodonosnega delovanja.

treh letih se je spominjal tega smelega, zmagoslavnega pogleda, ki ga je z osramočenjem in gnusom vrgla po njem. S težavo se je privlekel v hlev in se po gospodarjevi smrti čutil ondi prvokrat kot hlapec. Precej časa pozneje pa so zaškripale duri; dali so se slišati zamolki glasovi, spremljajoči snubača, ona je žlobudrala kot mladenka ter se smejala... Zgrudil se je v kot na kup duhtečega sena in razburjen s prskanjem konj, ki bi imela pripadati temu drugemu, dušeč se pomilovanja in sramote, se je zjokal kakor otrok.

Črez dva tedna na to je odrinil. Najrajše bi bil odšel drugo jutro, nezmožen pogledati v oči gospodinji, ki se mu je nakrat pokazala v čudni, nelepi luči. Nagel, ne sluteč prizor, ga je poparil navzlic temu, da je namesto svetnice videl v njej kokečo, ki se je pregrešila zoper njegove dobre občutke. Takrat ni razumel tega tako jasno, toda ko je zarano prišla k njemu, boječa se, da ne bi prišla ljudem v zobe, ko mu je dejala v tolažbo: „Ti si vrl mladenič, Martin, akor boš ti hotel, pa postaneš naš. Vzredim ti hčerko Marko“ — in ko ga je pri tem pobožala po glavi, je skoro nehote odpahnil njeno roko in debelo pljunil.

Na ta drzni pojav nejevolje, dasiravno je bil v njenih očeh še fantin, katerega je spodbadala malone nehote, zapeljana po nagonu ženske koketke, katera ne pomisli, nad kom poskuša v takih slučajih kaj nevarno orožje, se je ona tudi dolgo spominjala z nekim mučnim, trpkim občutkom, da se je pregrešila.

Na novo leto sta bila z zalim Leščinom prvokrat oklicana.

Martin ni prišel, niti se oglasil pismeno, kar je po preteku treh let dospel naravnost h Grajskim. Izpočetka ga niso niti poznali. Bil je visoke, vitke rasti; lice je imel nekako zagorelo, bolj, nego takrat, ko je še hodil za plugom, brke zavihane, moške, dolge kot nekaj častnik... Ničesar v njegovi postavi te ni spominjalo na nekdanjega hlapca, širokoplečega, z dolgimi lasmi, katere je s tem deval v red, da je potresal glavo, z licem dobrodušnega, velikega fanta ter z očmi, ki so gledale bodisi kljubovalno, ali s spoštovanjem in pokorščino, ako so bile vprte v gospodinjo.

Ta ga vsled začudenja ni znala niti pozdraviti... Nekaj jo je zbudilo pri srcu, ko se je usedel z gospodarjem k mizi; pa je tudi ona zopet in zopet prihajala k njej, mečkala v rokah predpasnik in pozdravivši ga, poslušala njegov glas, loveč dihtivo njegove besede, ako ji takoj ni odgovoril. Vsa tri leta si je mislila, da se huduje, da niti ne pride — in evo, on je prišel k njim kot k svojim najbližjim, pa jo gleda naravnost, brez najmanjše zadrege ter ji odgovarja kot osebi, s katero se je srečal prvokrat v svojem življenju... „Hvala Bogu, pozabil je,“ je dejala oveseljena.

Toda ta tolažba je takoj drugi dan naredila prostor nejevolji, da v očeh nekdanjega služabnika ni ničesar več kot oseba, s katero se srečamo prvokrat, s katero nas nikdar niso vezali interesi, sloga, občutki... Z njenim možem se je spoprijateljil takoj prvi večer, s Pavlekom sta si bila kot tovariša, z Marko je zbijal šale, se ji dobričal in jo poljuboval — samo z njo, gospodinjo, je govoril tako malomarno, da jo je to

Dogodki na Balkanu.

Mirovna pogajanja v Bukareštu.

Odposlanci balkanskih držav so že vsi dospeli v Bukarešt, kjer se vrše pogajanja o miru. Bolgarijo zastopata med drugimi generala Tončev in Fičev, Grško ministrski predsednik Venizelos in dunajski poslanik dr. Streit. Srbija je odposlala k mirovni konferenci ministrskega predsednika Pašića, Črna gora Vukotića in generala Martinovića. Romunsko zastopata ministrski predsednik Majorescu in notranji minister Jonescu. Konferenca se vrši v zunanjem ministstvu. Bolgarski ministrski predsednik je takoj obiskal romunske pooblaščenca. Prva seja se je vršila v sredo dne 30. julija. Prvi sklep, ki ga je konferenca storila, je bil ta, da se naj sovražnosti takoj ustavijo na pet dni in da naj vsakdo obdrži zase, kar je zasedel. V zadnjih dneh pa so se bili še hudi boji med Bolgari in Grki pri Džumaji, v katerih sta obe vojskujoci se stranki zadobili znatne izgube. Ko se je sklenilo petdnevno premirje, je vsaka stranka trdila, da je bila v boljšem položaju nego nasprotna. Grki so razlašali, da so že prišli tako daleč, da bi Bolgare lahko zasledovali na njih lastnem ozemlju. Bolgari so nasprotno trdili, da se jim je posrečilo srbsko in grško armado vsako od druge ločiti.

Ker se pa v teh petih dneh premirja ni mogel skleniti definitivni mir, so rok za tri dni podaljšali, tekem katerih upajo, da se vsaj v glavnih stvareh doseže sporazum.

Po zadnjih poročilih pa bo skoraj v nekaj dneh sklenjen mir, ker so i Srbi in Grki in Bolgari popustili od svojih prvotnih zahtev. Po teh poročilih bo pripadalo mesto Kavala, glede katerega sprva niso

žalilo in pozneje celo zbadalo. A ko je drugi dan odložil vojaško obleko, pripravil se je dela, kakor se je razumelo samo po sebi. Grajski je to prišlo na misel, ko ga je zalotila jokajočega, pa mu je položila roko na glavo ter kot fantom igračo, obljubila mu v tolažbo svojo hčerko. Pa se je tudi držal nekako te obljube, saj sicer bi ne bil prišel in se poprijel dela, kakor da bi delal na svojem.

In ta misel je več ni zapustila. Z Martinom je dospelo v njihovo hišo novo življenje. Spreten za delo, vesel pri zabavi, pameten v razgovoru, je postal vsem vaščanom redka in zanimiva oseba. Že v prvih dnevih so ga vabili in se mu dobrikali, zlasti ondi, kjer so imeli dekleta pri hiši. Martin ni zavrgel vabila, zahajal je povsod, ustregel materi, hčerki in gospodarju, toda zvita lisica, ujel se ni nikjer navzlic temu, da so že prve dni prihajale babe z naročili iz boljših kmečkih hiš, naj pride, ako hoče, po šopek. On se jim je smejal, toda Grajska, dasiravno ni bilo to nič nenavadnega; se je čutila vsled tega ravnanja razžaljena. Marka je štela takrat šele štirinajst let; pri tem je bila majhne postave — pravcat otrok. Poprijemši se misli: sprejeti Martina za zeta, se je jela bati, da ji ga odtegnejo in vlove druge... V par dnevih so se ga privadili vsi tako, da se je zlasti njej dozdevalo, da njihova hiša ne bi mogla prebiti brez njega. A niso bile to zgolj koristi hčerke-otroka; bilo je to sicer še ne povsem razumljivo, toda močno koprnenje njenega srca, ki ni dopuščalo, da bi zopet šel — ter prišel v roke drugi! (Dalje prihodnjic.)

hoteli ne Grki ne Bolgari odnehati, Grški, dočim bo Strumica pripadala Bolgarski.

Mirovni pogoji zaveznikov.

Na mirovni konferenci v Bukareštu so Grška, Srbija in Črna gora predložile svoje mirovne pogoje, ki se glase sledeče:

1.) Zavezniki zahtevajo kot mejo tok reke Strume, počenši ob stari turško-bolgarski meji do Sabdere, od tam do kote 1314 gorovja Čengel, potem ob razvodju do Tragarja, od tod severno in severno-vzhodno do kote 1152, nadalje čez Mestar v Kuko, od tam čez Šibkovo v Dalibosko ob razvodju do kote 1162 pri Kuslarju, od tod v smeri na Čegdado čez Morgasan, čez Mekovo in Tokadšido dolí do Kodšale, slednjič proti jugu do Kaplaktepe in Galiertepe in potem ob Egejskem morju tri kilometre vzhodno od Makrija.

2.) Bolgarska se odreče vsem otokom v Egejskem morju.

3.) Bolgarska plača odškodnino za prebivalce, ki so trpeli škodo vsled sedanje vojne.

4.) Bolgarska uredi sedanjo mejo med Srbijo in Bolgarsko.

5.) Bolgarska da garancijo za vzdržanje prostosti šol in cerkva grških okrajev v Trakiji.

Preostaja le še, da se določi med Turčijo in Bolgarijo meja. Da bi se Turčija z mejo Enos-Midia, ki jo je določila londonska konferenca, zadovoljila, je po zadnjih poročilih neverjetno.

Z grško-bolgarskega bojišča.

Grška armada se je morala boriti z bolgarsko redno vojsko, ki je štela do 120.000 mož in z več tisoč bolgarskimi prostovoljci. V rednih bojih je prekoračila grška armada 300 kilometrov na zelo težavnem, goratem ozemlju, ki je za obrambo zelo pripravno in zato težavno za tistega, ki napada. Grki so z bajoneti zavzeli postojanke, ki so se zdele nepremagljive. Grki so morali očistiti od sovražnika gorovje Maleš in Perim, kjer so morali grški vojaki plezati 1500 do 2000 metrov visoko. Bitk je bilo 22, v katerih so vseskozi Grki zmagali. Najvažnejše so bile bitke pri Kilkišu, Demirhisarju in Kosturni, v prelazu Kresna, pri Limitliji in pri Džumaji. Grška armada je zasedla mesta Kilkiš, Dojran, Gevgeli, Demirhisar, Strumico, Petrici, Seres, Dramo, Pečevo, Melenik, Mehomio, Nevrokop, Kavalo, Ksanti, Deagač, Lagoško pristanišče, Makri, Maronio, Gümüldšin in Džumajo. Ujetih je bilo 10.000 Bolgarov, ubitih in ranjenih 25.000 do 30.000, zarubili so Grki Bolgarom 120 topov, veliko pušk, municije in živil.

Zlasti zavzetje prelaza Kresna po Grkih je z vojaškega stališča najpomembnejši dogodek v grško-bolgarskih bojih. Steze slovečega prelaza so morali Grki zavzeti, ker so jih preje Bolgari zasedli in s tem zadržavali prodiranje grških čet. Le ena vozna pot pelje od Demirhisarja v Džumajo ob reki Strumi med ozkimi gorskimi prelazi čez gorovje. To pot je z velikimi težavami zavzela grška armada. (Glej sliko.)

Vhod Turkov v Odrin.

Pod poveljstvom Enver bega je turški oddelek ob le slabem in neznatnem odporu bolgarske posadke zavzel Odrin. Vlada je bila baje s tem korakom zado-

voljna, ker je takoj imenovala novega valija v Odrinu. Na povelje odrinskega valija Hadži Adila so se v Odrin vrnili vsi turški Odrinčani, ki so mesto zapustili, ko so je Bolgari in Srbi osvojili. Odkar so Turki mesto zopet zasedli, popravljajo ponoči in podnevi utrdbe. Hadži Adil je obiskal tuje konzule in izjavil, da hoče ščititi življenje in premoženje vseh tujih podanikov. V mestu je vse popolnoma mirno. Tudi turški prestolonaslednik Jusuf Izedin je obiskal mesto, ki so je Turki z zastavami okrasili, a tuji konzuli se prestolonaslednikovega sprejema niso udeležili.

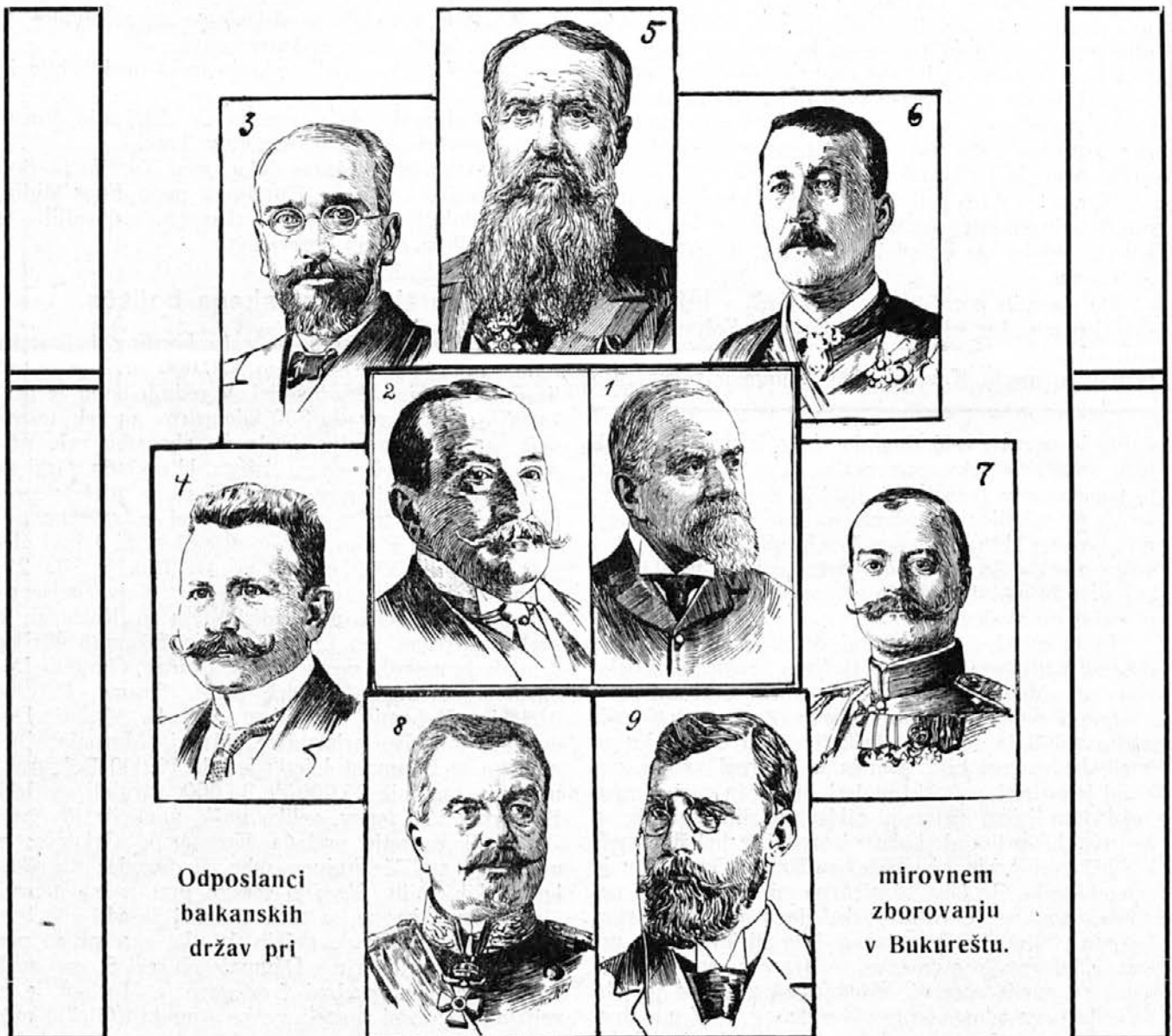
Kakor vse dosedanje vedenje Turčije kaže, ne misli turška vlada nikakor na to, da bi Odrin zopet odstopila in zapustila in se hoče z vsemi silami upreti mirovnim pogojem, ki so se svoječasno sklenili na londonski konferenci.

Železniška nesreča v Jutlandiji.

Velika nesreča se je pripetila pri Brammingenu v Jutlandiji, ker je vlak skočil s tira. Šestnajst oseb je smrtno ponesrečilo. Lokomotiva in več vozov je bilo popolnoma razdrobljenih, ki so se prekucnili čez železniški nasip. Proga sama je manj poškodovana in je že zopet v prometu. O vzroku poročajo, da so so tračnice vsled prevelike vročine izbočile, vsled česar je nastala prevelika razdalja med obema tračnicama, tako da je moral skočiti vlak s tira. (Glej sliko.)

K sedemdesetletnici kardinala Rampolla.

Kardinal Mariano Rampolla je pač najzanimivejša osebnost v Vatikanu. Napredoval je izredno hitro v službi, postal je že leta 1887. kardinal in

Odposlanci
balkanskih
držav pri

mirovnem
zborovanju
v Bukureštu.

K mirovnim pogajanjem balkanskih držav. 1 Romunski ministrski predsednik Majorescu. 2 Romunski minister Take Jonescu. 3 Grški ministrski predsednik Venizelos. 4 Grški poslanik dr. pl. Streit. 5 Srbski ministrski predsednik Nikola Pasić. 6 Črnogorski general Vukotić. 7 Črnogorski general Martinović. 8 Bolgarski general Fičev. 9 Bolgarski minister Dimitrijevič Tončev.

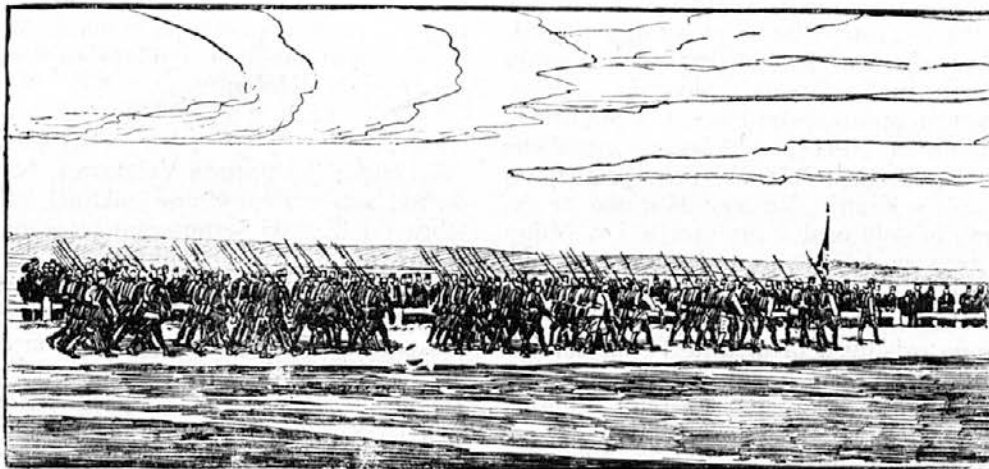

Kardinal Mariano Rampolla. K sedemdesetletnici njegovega rojstva.

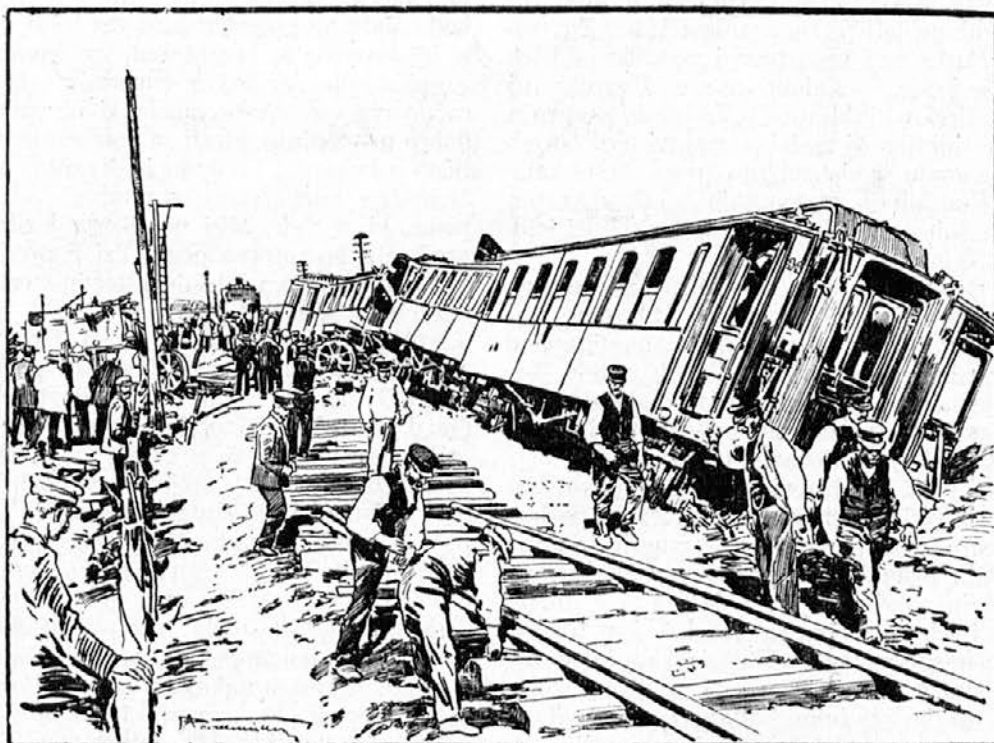
kmalu nato državni tajnik papeža Leona XIII. Šestnajst let je oskrboval to službo in ob času tega službovanja si je zadobil vsled vztrajnosti, s katero je zasledoval svoje načrte, mnogo sovražnikov. Pri zadnjem konklavu, ko so izvolili Pija X. za papeža, so ga močno podpirali francoski kardinali in bi bil tudi gotovo dobil potrebno število glasov, ko ne bi bil krakovski nadškof njegove izvolitve preprečil. Vendar ni še izključeno, da postane prihodnjič papež. Rampolla se je porodil 17. avgusta 1843. v kraju Polizzi na Siciliji.

Tedenske novice.

(Iz srednješolske službe.) V osmi činovni razred so bili pomaknjeni prof. Makso Pirnat in Fran Komotar na državnem gimnaziju v Kranju, prof. Martin Majcen in Bogumil Remec na državnem gimnaziju v Novem mestu, prof. Josip Reischer na I. državnem gimnaziju v Ljubljani,

Vhod turških čet v Odrin.

Grozna železniška nesreča na Jutlandiji. Posrjavljalna dela na mestu nesreče.

prof. Josip Bučar na II. državnem gimnaziju v Ljubljani in prof. dr. Henrik Svoboda na državni realki v Ljubljani.

(Imenovanje.) C. kr. ministrstvo za notranje stvari je imenovalo gosp. Fr. Komatarja, profesorja na gimnaziji v Kranju, za konservatorja c. kr. arhivnega sveta in mu poverilo nadzorovanje državnih, avtonomnih, cerkvenih in zasebnih arhivov v kranjski deželi.

(Deželški svet v Ljubljani.) Iz seje dne 5. avgusta t. l. Imenovani so definitivno: za Polhov gradec Ana Kleinsteinova; za nadučitelja v Blatni Brezovici Josip Zakrajšek; za Golo Ana Vadnalova; za Škocijan Josip Trobiš; za Dolenjo vas pri Ribnici Josip Jaklič; za Primskovo Marija Flandrova; za Rateče Josipina Sterlekarjeva; za Ribnico (deška šola) Alf. Završnik; za nadučitelja v Zagradcu Henrik Lobe; za učiteljico istotam Julija Berlanova; za Žiri Leopold Hladnik; za Cerklje pri Kranju Marija Višnikarjeva. Nadučiteljsko mesto v Horjulu ter učni mesti v Kranju (deška šola) in na Savi se še enkrat razpišejo. — Začasno se vpokoji Marija Boletova v Št. Vidu. — Učitelj Franc Pirc se premesti z Ostrožnega Brda v Žužemberk. — Za ljudsko šolo v Kopanju se ustanovi ekspozitura v Spodnji Slivnici. — Sistemizira se novo učno mesto na ljudski šoli v Šmartnem v Tuhinjski dolini in poseben oddelek za oddaljene kraje šolskega okoliša iste šole. — Pravi učitelj na državni gimnaziji v Kranju, Vincenc Marinko, se definitivno namesti in dobi naslov profesorja. Dr. Milan Šerko se priporoča za definitivno namestitev v Novem mestu. Prof. Bogumil Remec dobi dopust kot vodja slov. trgovske šole. — Učitelj Adolf Sadar dobi dopust kot učitelj šole na prisilni delavnici, na II. mestni šoli pa se sistemizuje definitivno mesto ekstra statum. — Na ljubljanskih mestnih šolah se sistemizuje 6. mesto kateheta s šolskim letom 1913/14. — Stalno se vpokojijo: Štipko Jelenec, nadučitelj na Dvoru, Eleonora Devova v Naklem in Ida Mallyjeva v Kranju, začasno pa Marta Andoljškova, učiteljica v Šiški, in Franc Grajland, učitelj v Konstanjevici. — Za trozrednico v Mirni peči se ustanovi poseben oddelek za oddaljene kraje. — Odobri se nov disciplinarni red za dekliški licej v Ljubljani. — Za mesto geografa in historika na ljubljanski realki se sestavi terno predlog, na istem zavodu se sistemizuje drugo mesto kateheta. — Na ljudskih in meščanskih šolah v krajih, kjer so srednje šole, se odslej šolsko leto zaključi istodobno.

(Davčne olajšave.) Finančno ministrstvo je naročilo vsem deželnim finančnim oblastem, naj se pri pobiranju davkov ozirajo na slabo finančno stanje vpoklicanih rezervistov in njihovih rodbin, ker je bilo to stanje vsled dolge službe znatno oškodovano. S posebno in največjo prizanesljivostjo pa naj postopajo oblasti tam, kjer je dokazana beda.

(Svarilo!) C. kr. trgovsko ministrstvo naznanja, da se je več industrijskih delavcev in poslov. ki so se iz Avstro-Ogrske naselili v Romuniji, tam pri naših konzulatih pritožilo z ozirom na razne nepravilnosti, ki so jih zakrivilili njihovi delodajalci, da pa pritožbe niso imele zaželjenega uspeha, ker ti niso imeli nikake pismene pogodbe. Trgovsko ministrstvo zategadelj opozarja vse one, ki gredo za delom v Romunijo, da se oskrbe s potnimi listinami, z gospodarji pa naj še, dokler so v svoji domovini, napravijo pismene pogodbe. Da pa ne pridejo v nepriporočljive

kraje, naj se preje pismeno informirajo pri avstro-ogrskih konzulatih v Romuniji, ki jim bodo rade volje šli na roko.

(Zadružni inštruktor za Kranjsko.) Trgovski minister je imenoval okrajnega komisarja Henr. Stesko zadružnim komisarjem na Kranjskem.

(Dobava rezanega lesa za državno železnico.) C. kr. ravnateljstvo državne železnice v Trstu odda potom javnega razpisa dobavo rezanega lesa itd. za leto 1914.

(Vojaške vaje.) Povodom potovanja k velikim vojaškim vajam bodo prenočevali v Kranju in okolici naslednji vojaški oddelki: od 5. do 6. avgusta t. l. 16. huzarski polk; od 9. do 10. avgusta topničarski polk št. 9, 1. in 2. baterija v Stražišču, 3. in 5. baterija ter polkovni štab v Kranju, 4. baterija v Predosljih; od 10. do 12. avgusta pa ostane ta polk v Tržiču in okolici; 7. avgusta prenočuje v Kranju 1. bataljon c. in kr. pešpolka št. 17.

(Veteranci do besablje.) Vlada je dolgoletnim prošnjam veteranskih društev za nošnje orožja ugodila v toliko, da bodo smeli odslej društveni predsedniki, poveljniki in njih namestniki pri javnih nastopih nositi sablje na podlagi orožnega lista. Vzorec sablje še ni določen.

(Sprejem gojenk na deželni gospodinjški šoli v Repnjah.) poš. Vodice, Kranjsko (železniška postaja Vižmarje). Na deželni gospodinjški šoli v Repnjah se zaključi letni tečaj 25. oktobra t. l. Zimski šestmesečni tečaj pa se prične dne 5. novembra t. l. in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, katere so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo ves čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo in dr. Za obrabo pohištva in učil je plačati za ves tečaj enkrat 15 K. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 20. oktobra t. l. Prošnjam je pridejati zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njihov namestnikov, da bodo obdržali gojenko skozi ves tečaj v zavodu. Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravstva, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se poučuje teoretično in praktično o kuhanju, krojenju in šivanju, pranju, likanju, živinoreji, mlekarkstvu, vrtnarstvu, sadjarstvu itd. Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk. Vsi ti predmeti se poučujejo pod vodstvom šolskih sester in strokovnih učiteljev deželne odbora.

(Novo postajališče.) Dne 3. t. m. se je otvorilo med postajama Kranjska gora in Dovje na progi Trbiž-Ljubljana v 19,6 km ležeče postajališče Gozd-Martuljek za osebni in prtljažni promet. Prometni časi vlakov, ki se ustavljajo v tem postajališču, so razglašeni v od 1. maja t. l. veljavnih voznihih redih. Vozne listke izdaja čuvaj postajališča, prtljaga se odpošila proti naknadnemu plačilu pristojbin.

(Postaja Jesenice na progi Št. Vid ob Glini-Trst) c. kr. drž. žel. se razširi. Tozadevna gradbena dela, naprave in dobave se oddajo ponudbenim potom deloma proti pavšalu, deloma proti enotnim cenam in naknadni izmeri. Ponudbe so vložiti najkasneje do 20. avgusta 1913 do 12. opoldne pri c. kr. ravnateljstvu drž. železnice v Trstu. Podrobni podatki so razvidni iz ene prihodnjih številčk časov-

pisov „Zentralanzeiger für das öffentliche Lieferungs-wesen“, österreichische Wochenschrift für den öffentlichen Baudienst, Verordnungsblatt für Eisenbahnen und Schifffahrt, „Laibacher Zeitung“, „Osservatore Triestino“, „Objavitelj Dalmatinski“.

(Otvoritev postaje Stara Cerkev pri Kočevju) namesto istoimenskega postajališča. Dne 1. avgusta t. l. se je otvorila med postajama Ribnica in Kočevje na progi Grosuplje-Kočevje v 38,7 km ležeča postaja Stara Cerkev pri Kočevju za ves promet namesto dosedanjšega istoimenskega postajališča. Prometni časi osebnih vlakov, ki se ustavljajo na tej postaji, so razglašeni v od 1. maja t. l. veljavnih vozniških redih.

(Skadrski nadškof pri našem cesarju.) Dne 31. julija je sprejel cesar v avdienci kato-liškega nadškofa v mestu Skadru, Sereggija in njegovega tajnika Malatkaja. Nadškof se je cesarju zahvalil za odlikovanje, s katerim ga je odlikoval leta 1911. Cesar se je zelo zanimal za razmere v mestu Skadru, posebno pa za obleganje mesta od strani Črnogorcev. Po avdienci pri cesarju je skadrski nadškof Sereggi izjavil, da angleški guverner Burney v Skadru kljub ponovnim prošnjam prebivalstva še zdaj ni dovolil izobešati albanske zastave.

(Knjižnica „Zavoda za pospeševanje obrta“) je sedaj odprta tudi za splošno uporabo. Namenjena je pred vsem obrtnikom, ki se je zamorejo posluževati za enkrat ob vseh uradnih urah (vse delavnike od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne). Knjižnica je opremljena s časopisi vseh obrtnih strok, ki pridejo v poštev v naših razmerah ter ima tudi že precejšnje število raznih strokovnih knjig in predlog, ki se jih lahko poslužujejo interese v prospeh svoje obrti. Knjige se izposojujejo brezplačno tudi na dom. Vse formalnosti se poi-zvedo v pisarni zavoda za pospeševanje obrti.

(Povišanje cen piva.) V Pragi je shod gostilničarjev z ozirom na novi davek na Češkem sklenil zvišati ceno piva za 4 vinarje pri litru.

(Učitelj v ljubljani okolici smrtno-nevarno ponesrečil.) Dne 29. m. m. se je v Mali vasi pri Ježici dogodila nesreča, katere žrtev je ondi stanujoči, 70 let stari Štefan Birk, učitelj v pokoju. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil v pokoj. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil v pokoju. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil v pokoju. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil v pokoju.

(Požar v Mokronogu) je vpepelil kozolec gosp. Deua pri pokopališču. Ob desetih zvečer v nedeljo se je zasvetilo, pogorelo je vse do tal. Kozolec je bil poln mrve in žita, tudi nekaj voz in desk je bilo tam. Škoda je pokrita z zavarovalnino, katero bo odštel „Feniks“. Zanetila je neprevidnost ali pa zlobna roka. Posebno pohvalno je omeniti gasilce iz Mirne in št. Ruperta, ki so bili trenutoma pri ognju. Gasiti se seve ni dalo, le druge objekte so varovali. Vode tam ni nobene.

(Zažgal) je nekdo z žitom napolnjeni kozolec posestnika Petra Križaja na Javorniku. Sosedje so hitro opazili ogenj in ga takoj pogasili, da se ni mogel razširiti. Vse kaže, da se je nekdo maščeval.

(Strašno maščevanje.) V Istri so zločinci izumili dokaj strašno maščevanje. Porežejo namreč vinogradniku vinske trte in jih uničijo. Tako so pred kratkim porezali neznani lopovi veleposestniku Prez-

ziju 40.000 trt, kar pomeni nad 40.000 kron škode. Blizu Vrsarja pa so brezvestni ljudje porezali ubogemu kmetovalcu Precaliju 180 redi trt. Najhujše pa je, da revežu to delajo leto za letom. Ljudstvo si želi bolj gosto sejanih orožniških postaj.

(Dotomorka.) V okolici Kruškega mosta na Koroškem je zakopala 17letna dekla posestnika Dulnika svojega novorojenega otroka v kup sena, kjer se je otrok zadušil. Ko so deklo prijeli, kje ima otroka, je sama povedala, kam ga je dejala, toda bilo je že prepozno. Otrok je bil že mrtev. Mater so zaprli.

(Pri nabiranju planik sta ponesrečila) v nedeljo dne 3. t. m. v Mojstrani uslužbena delavca Janez Jerše iz Stahovice pri Kamniku in Anton Bertoncej iz Dobrave pri Podnartu. Podala sta se v pečine Stenarja v Vrata, kjer sta oba smrtno ponesrečila. V ponedeljek so oba ponesrečenca našli mrtva in ju prepljali v Dovje, kjer sta bila pokopana.

Razne stvari po svetu.

(Vročina v Ameriki.) Dne 31. julija je bil v Newyorku najbolj vroči dan v letošnjem poletju. Toplota je znašala v senci 34 stopinj. Prebivalstvo je prenočevalo po parkih in strehah. Mnogo oseb je umrlo vsled solnčarice.

(Testament pijanca.) V Stari Beči na Ogrskem se je obesil 70letni alkoholik Jan Engel. V žepu samomorilčevemu so našli pismo sledeče vsebine: „Zdaj sem nič. Odločil sem se, da se obesim, kajti že starši me niso hoteli sprejeti pod svojo streho ter so se me sramovali. Gospoda Šika, pri katerem sem toliko denarja zapil, prosim, naj mi da v krsto liter žganja in dve sveči. Tudi gospo Šikaško, kateri sem dal mnogo denarja za alkohol, prosim, naj mi da v krsto porcijo pečenke in deset steklenic piva. Notarju Vörösu se zahvaljujem za novo obleko, ki sem jo pa zapil.“

(Odsodba laških ponarejalcev avstrijskega denarja.) V Veroni se je završila 15dnevna obravnava proti nevarni laški družbi ponarejalcev denarja, ki so ponarejali pred vsem avstrijski denar in ga razpečavali v avstrijskih obmejnih mestih, v Primorju, v Istri in v Dalmaciji. Obsojena sta bila: Volpani na 5 let ječe, na vplačilo globe 3000 lir in v dveletno policijsko nadzorstvo, Danida na dve leti in pol ječe, na plačilo 2500 lir globe in v dveletno policijsko nadzorstvo. Trije soobtoženci so bili oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov.

(Rekord v tatvini.) V Kraljevcu (Königsberg) na vzhodnem Pruskem so neznani zlikovci pri belem dnevu in v vrvežu velikega mesta ukradli z višine cerkvenega stolpa zvonikovo ost s križem. Te dni popravljajo cerkveni stolp in zato je zgradba obdana z odri od tal do vrha. Ugodno priliko so sedaj porabili drzni tatovi ter so splezali do precej močno pozlačene bakrene osti, ki jo že kako spravijo v denar.

(Eksplozija v Wöllersdorfu.) V Wöllersdorfu se je pretekli teden zopet pripetila v muni-cijski tvornici grozna eksplozija, vsled katere so prišle tri osebe ob življenje. Nevarno ranjenih je še 17 oseb, večinoma delavk. Tri so še tako nevarno poškodovane, da bodo najbrže umrle. Trdi se, da je eksplozijo povzročil neki 17letni vajenec, ki je premočno tolkel na s smodnikom napolnjeno vžigalko. Vajenec se bori s smrtjo. Po eksploziji je nastala med delav-

stvom strašna zmeda, a iz poslopja jih niso pustili in jih pozivali, da naj naprej delajo. Končno je poveljstvo municijske tvornice le odredilo, da je en dan po eksploziji delo počivalo.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Poziv.) Eno najhujših nepravil v kmetijskem obratu je dandanes pomanjkanje delovnih sil, zato je vsako sredstvo dobrodošlo, ki kmetovalcu na cenen način pomaga hraniti z delom. Tako sredstvo je tudi rigolanje, oziroma rahljanje zemlje z razstreljevanjem z novim razstrelivom „Dinamon I“, ki je zato posebno pripravno in izvrstno, ker je njegova raba lahka, brez nevarnosti in cena. Dinamon se rabi za rigolanje zemlje v sadovnjakih in vinogradih, za napravo jam za sadno drevje, za napravo jarkov, za hitro in ceno iztrebljenje štorov in korenin posekanega drevja iz zemlje itd. Podpisani glavni odbor namerava prirediti še to leto poučne tečaje za rahljanje zemlje potom razstreljevanja in poziva vse družbene podružnice, ki se zanimajo za ta velevažni novi način obdelovanja zemlje, da takoj sporoče podpisanemu odboru, če želijo za svoje ude imeti tak tečaj in če imajo za praktične poizkuse pripravne objekte na razpolaganje. Vse stroške teh tečajev poravnava c. kr. kmetijska družba kranjska. Na podlagi došlih prijav bo podpisani glavni odbor določil kraje, kjer se morejo že letos vršiti ti tečaji. Izbrali se bodo kraji, kamor lahko pridejo kmetovalci iz obširnejšega okoliša, torej tudi iz okoliša dveh ali več podružnic. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

(Kako je ravnati z gnojem na gnojišču in na njivi.) Največjo škodo trpi gnoj na takih gnojiščih, kakor so pri nas na Kranjskem. Če hočemo ravnati z gnojem na gnojišču pravilno in pametno, je treba predvsem dobrih gnojišč. Za gnojišče je treba izbrati pripraven prostor, ki se naj priredi po sledečih pravilih: 1.) Tla gnojišča morajo biti za gnojnico neprodirna. Napravijo se tako, kakor tla v hlevu. Da ne more kapnica ali deževnica dotekati na gnojišče in izpirati gnoja, je treba gnojišče obzidati z nizkim zidom, ali pa napraviti ob gnojišču jarek, po katerem odteka deževnica; 2.) dno gnojišča mora nekoliko viseti proti gnojnični jami, da se lahko v njo odceja vsa ona gnojnica, ki je ne more popiti gnoj, kadar ga zalijemo ali poštropimo. Gnojnična jama mora biti torej na najnižjem mestu gnojišča in popolnoma neprodirna, to je sezidana in s cementom oblita. V njo se izteka scalnica iz hleva in gnojnica iz gnojišča; 3.) gnojišče bodi blizu hleva, in sicer tako, da gnoj lahko pripeljavamo in odpeljavamo z vozom. Leži naj v senčni strani, da je gnoj obvarovan pred solncem in vetrovi. Dobro je, da ga obsadimo s hitrorastočim drevjem, n. pr. divjim kostanjem, topolom ali lipo. Tako drevje odvraca vročino in vetrove. Nekateri dobri gospodarji napravijo celo streho, da varujejo gnoj pred dežjem in solncem; 4.) gnojišče mora biti dosti veliko. Na eno odrastlo žival se računa pet kvadratnih metrov prostora; 5.) gnojišče naj ne bo v jami, temuč na površju. Če že mora biti, naj ne bo jama nad pol metra globoka. Z gnojem na gnojišču pa moramo ravnati takole, če hočemo, da bomo

imeli izvrsten gnoj: 1.) Gnoj je razgrniti in poravnati po vsem gnojišču enakomerno. Kup mora biti povsod enako visok. Napačno delajo tisti gospodarji, ki zvrčajo izkidani gnoj v kupčke in jih puste potem kar tako ležati. Razgrniti po gnojišču se mora tudi posamezne vrste gnoj, ker le tako se pomeša različni gnoj dobro; 2.) gnoj se mora dobro stlačiti. Prerahlo ležeči gnoj se hitro razkraja in preveč osuši zaradi zraka, ki dohaja vanj. Gnoj se najbolj stlači, če ga živina shodi. Prašičev se ne sme izpuščati na gnoj, ker ga razrijejo in s tem zrahljajo. Tudi kuretina mu le škoduje; 3.) gnoj mora biti vedno vlažen, a ne premoker. Gnoj ne sme ležati v luži, kakor pri nas na Kranjskem skoraj povsod, pa tudi ne preveč na suhem. Premoker gnoj se počasi razkraja, presuh pa prehitro, pri čemer izgubi mnogo dobrot. Gnoj ohranimo vlažen, če ga po potrebi polivamo z gnojnico. To delo je neobhodno potrebno. Gnojnica, kolikor je ne popije gnoj, se odceja zopet v gnojnično jamo. Ob poletnem času, posebno v vročini, je treba zalivati gnoj skoraj vsak dan. Najprimernejši čas za to je večer; 4.) gnoj smemo nakupičiti kvečjemu en in pol metra visoko.

Kako pa naj ravnamo z gnojem na njivi? Kadar vozimo gnoj na njivo, moramo paziti zlasti na to, da ga jemljemo s kupa prav. Pri nakladanju ga ne smemo vzeti najprej z vrha, kjer je še sirov in slamnat. Če bi ravnali tako, bi bila njiva neenako gnojena, ker bi prišel na nekatera mesta samo slab gnoj, na nekatera pa polnoma razkrojen (masten). Zato je najbolje, da odrezujemo gnoj od vrha na vzdol, da se pomeša gorenja slaba plast s spodnjo — dobro in dobimo tako enakovreden gnoj. Na njivi je gnoj razvoziti v majhne in enako oddaljene kupčke, da bo njiva povsod enako zagnojena. Napeljani gnoj je treba takoj in enakomerno raztrositi. Napačno ravnajo oni gospodarji, ki puste gnoj v majhnih kupčkih več časa ležati. Pri takem ravnanju trpi gnoj škodo. Če je suho vreme, se razkraja gnoj v takih kupčkih hitro in redilne snovi uhajajo iz njega. Če je deževno vreme, izpira dež kupčke. Ti puščajo potem za seboj preveč gnojno zemljo, ostali prostor na njivi pa je pognojen le s slabim, izpranim gnojem. Zaraditega vidimo čestokrat, da rastejo rastline na takih krajih tako bujno, da poležejo, po ostali njivi pa le slabo.

Zaraditega je treba raztrositi gnoj takoj, pa tudi takoj podorati. Če ga že ne moremo takoj podorati, je vendar bolje, da je gnoj raztrošen, kakor pa v kupčkih. Podorati pa se mora takoj v visečih legah, ker bi raztresenega lahko odnesla kaka ploha v nižje prostore.

Kadar ni mogoče gnoja takoj raztrositi in podorati, kakor n. pr. v zimskem času, ko je lepa prilika za vožnjo gnoja, se mora speljati v velike kupe. Te napravimo na primernih mestih njive, odkoder ga lahko razpeljemo na vse strani. Če je njiva bolj majhna, napravimo kup v sredini. Če pa je njiva velika in dolga, napravimo dva kupa, in sicer enega v prvi, enega pa v tretji tretjini vse dolgosti. Oba pa v središču širine. To delamo zategadelj, da je od kupov na vse strani enako dolga pot. Na en kup izvozimo 30 do 40 voz gnoja. Kupe pa moramo izdelati od vseh strani z zemljo, da nam gnojilni plini ne izpuhte iz gnoja. Spomladi je gnoj s teh kupov razpeljati, raztrositi in kakor hitro mogoče podorati.